

Lijden loutert

Geschreven door Dirk van Genderen en van een inleiding, commentaar en een conclusie voorzien door Robert Termorshuizen.

De originele tekst is hier te vinden:

<https://dirkvangenderen.nl/2017/02/03/lijden-loutert/>

De tekst in de grijze kaders hieronder betreft de originele tekst van het artikel, mijn commentaar is er per kader aan toegevoegd. De originele tekst is nergens aangepast, behalve dat er wat regelovergangen verwijderd zijn en op een enkele plek is een missend aanhalingsteken toegevoegd. De kopjes, zoals o.a. in de inhoudsopgave getoond, zijn van mijn hand.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Deel 1: Het ware evangelie	3
Deel 2: Lijden is onderdeel van Gods plan	6
Deel 3: Met hoop op het hiernamaals	7
Deel 4: Lijden loutert en God vermaant, bestraft en kastijdt	8
Deel 5: Lijden in de christelijke context – God de Pottenbakker	11
Deel 6: De kracht van de overtuiging	12
Deel 7: Lijden is eigenlijk zo mooi	13
Conclusie	15

Inleiding

Dirk van Genderen lijkt met de titel het lijden in het algemeen te adresseren, maar bij het lezen van de tekst wordt al snel duidelijk dat het een hoofdstukje is dat uit een boekje over vervolgte christenen komt, wat Van Gelderen geschreven heeft. Hij schrijft voor christenen en doet een poging het lijden in een christelijke context te duiden, waarbij het onderscheid tussen vervolgte en niet vervolgte christenen minder relevant is. De vervolgte christen dient meer ter illustratie van de inhoud die Van Gelderen probeert over te brengen, waarbij de indruk ontstaat dat een christen en vervolging meer bij elkaar horen dan een christen en welvaart en vrijheid.

In mijn reacties heb ik de neiging om het lijden ook in een wat bredere context te bespreken.

Robert Termorshuizen

November 2022

Deel 1: Het ware evangelie

Eerste blok originele tekst

Het liefst zouden we zingend en dansend onze weg over de aarde gaan, richting de hemelse heerlijkheid. Met een volle portemonnee, een gezond lichaam, een lang leven, in vrijheid, in een mooi huis, met een gelukkig gezin, een mooie auto en met een mooie carrière. Het succesverhaal van een christen, zoals ons vandaag nogal eens wordt voorgehouden door tal van predikers.

Zwakke, zieke en vervolgte christenen zijn kennelijk de 'losers', de mislukkelingen. 'Als je werkelijk in Christus gelooft, hoef je je daar niet bij neer te leggen. Christus is immers machtig je te beschermen en te bevrijden en je te laten delen in voorspoed, welvaart en gezondheid,' zo word je voorgehouden. Maar dit is beslist niet de boodschap van het Evangelie. Dit is een ander evangelie. Lees maar wat Paulus daarover zegt:

'Ik verwonder mij erover dat u zich zo snel afwendt van Hem Die u in de genade van Christus geroepen heeft, naar een ander evangelie, terwijl er geen ander is; al zijn er ook sommigen die u in verwarring brengen en het Evangelie van Christus willen verdraaien. Maar zelfs als wij, of een engel uit de hemel, u een evangelie zouden verkondigen, anders dan wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt. Zoals wij al eerder gezegd hebben, zo zeg ik ook nu weer: Als iemand u een evangelie verkondigt anders dan wat u ontvangen hebt, die zij vervloekt' (Galaten 1:6-8).

Reactie

Er zullen ook zonder al te veel moeite wel wat Bijbelverzen op te hoesten zijn, naar aanleiding waarvan de welvaartspredikers hun boodschap (mede) konden vormgeven. Een van de problemen met de Bijbel is dat het voor zoveel uitleg vatbaar is. Dat is ook best een eigenaardig gegeven en ik zou dat als ik God was, beslist hebben willen voorkomen. Verschillende Bijbelinterpretaties hebben gelovigen elkaar de hersenen doen inslaan. Dat kan de bedoeling toch niet zijn geweest.

Wat moeten we met het geciteerde Bijbelgedeelte uit de brief van Paulus aan de Galaten? Jij denkt te weten wat het ware evangelie is en kunt je

dat toe-eigenen op een manier die het blijkbaar rechtvaardigt om te zeggen "vervloekt zijn zij die iets anders leren". Ik hoop dat je begrijpt dat iemand die jij vervloekt op exact dezelfde manier zijn interpretatie kan verdedigen.

Ik denk dat iemand die er een dergelijke mening op nahoudt, de plank volledig mislaat. Paulus kan onmogelijk beweren dat wat hij zegt (het evangelie dat hij verkondigt) de waarheid betreft. Iemand die van zichzelf zegt de waarheid te spreken, kan niet zondermeer geloofd worden en zal zelfs eerder gewantrouwd moeten worden. Het doet er dan niet toe of het in de Bijbel staat of niet. Paulus is behoorlijk arrogant en ik zie weinig reden zijn opmerking als erg geloofwaardig te zien. Als iemand dat anno nu zou zeggen, zou ook de christen de wenkbrauwen fronsen. Het probleem is dat de opmerking van Paulus in de Bijbel staat er daardoor meteen autoriteit krijgt voor de gelovige, zelfs gemakkelijk voor absoluut waar kan worden aangenomen.

Als je ervanuit gaat dat alles wat in de Bijbel staat a priori waar is, dat maak je een grote fout, die je op andere terreinen van het leven zelden tot nooit zult maken. De Bijbel is niet a priori waar en waarom veel christenen menen van wél, is bijgevolg een relevante vraag, waarop ik nog nooit een bevredigend antwoord heb gekregen. Het is een aanname, zo komt het mij voor; een aanname die veel bezwaren kent.

Om een vervloeking uit te spreken ten aanzien van hen die er een andere interpretatie op nahouden, is echt te zot voor woorden. Wat je in de hand werkt, is polarisatie en vervolgens meningsverschillen, ruzie en oorlog. Op deze manier ben je, met de Bijbel in de hand, volledig incapabel geworden tot (zelf)reflectie en relativering. Wat je rest is het opdreunen en navolgen van Bijbelverzen waar je een absolute waarheid aan toekent. Ieder redelijk argument kan van tafel worden geveegd met de mantra "maar in de Bijbel staat...".

Als de Bijbel je leert om onverdraagzaam te zijn ten aanzien van andere overtuigingen, dan is de christelijke religie geen knip voor de neus waard. Het is een mening die, in een islamitische context, de IS-strijder naar de wapens doet grijpen. Qua achterliggende ideologie is er weinig verschil.

Daarbij is de christen ook zeer regelmatig bereid gebleken de wapens op te pakken voor het veronderstelde eigen gelijk.

Het *ware evangelie* is een schijnbegrip. Bij de inceptie werd de waarheid ervan aan de inwoners van het Romeinse Rijk opgelegd en afwijkingen en protesten werden met harde hand afgestraft. De oorspronkelijk vastgelegde *waarheid* (de Bijbel) kwam naar aanleiding van een zich uitkristalliserende theologie tot stand (en niet andersom!) en bleek uiteindelijk toch nog weer zoveel controverses op te leveren dat er ontzettend veel groeperingen ontstonden die zichzelf allemaal als vertegenwoordigers van het *ware evangelie* zagen. Het is een ontwikkeling die blijkbaar tot de dag van vandaag voortduurt...

Deel 2: Lijden is onderdeel van Gods plan

Tweede blok originele tekst

God laat het lijden soms toe. Het past in Zijn plan, hoe moeilijk het voor ons ook is om dat te begrijpen. Hij kan lijden, vervolging gebruiken om het mee te laten werken ten goede, zoals vers 28 van Romeinen 8 zegt: 'En wij weten dat voor hen die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, voor hen namelijk die overeenkomstig Zijn voornemen geroepen zijn.'

Dit kunnen we niet beredeneren, dit kunnen we alleen maar geloven. Hier mogen we in rusten, in het vaste vertrouwen dat het de Heere nooit uit handen loopt, wat er ook gebeurt.

Reactie

De aandacht verlegt zich nu naar het eigenlijke onderwerp: het lijden van de mens. Ik vind de veronderstelling dat God lijden toelaat en dat het past in Zijn plan, een vrij kwalijk idee. Als de mens de kroon op de schepping is, wat voor reden kan er *in godsnaam* zijn om die mens te laten lijden, creperen, sterven? Als God lijden toestaat en het onderdeel van Zijn plan uitmaakt, dan is dat een reden om Hem af te wijzen. Het lijden van de mens dient nergens toe, in het licht van een almachtige God.

Alle dingen werken mee ten goede? Lijden louterert? Het is echt onzin om dit zo algemeen te stellen. Lijden kan soms een louterend effect hebben, maar dat kan enkel in die gevallen waar degene die lijdt, het aan een bepaald inzicht ontbroken heeft, naar aanleiding waarvan zijn (tijdelijk) lijden ontstaan is. Louterend betekent dan dat je een noodzakelijk inzicht verworven hebt. Wat te zeggen van een kind dat voor de ogen van zijn moeder in stukken gehakt wordt? Als je hier nog excuses voor kunt aandragen, redenen voor kunt verzinnen, Gods plan in denkt te kunnen veronderstellen, dan raak je mij echt helemaal kwijt.

Deel 3: Met hoop op het hiernamaals

Derde blok originele tekst

Ook kan het lijden, de vervolging, ons verlangen doen groeien naar de toekomstige heerlijkheid die de Heere voor ons heeft bereid.

Reactie

Dat is wat Marx beschreef als 'opium van het volk': de arme, de onwaardige, de mishandelde, wijzen op het toekomstige geluk in het hemelse paradijs, zodat de aardse ellende draaglijker wordt. Marx zegt aansluitend: 'De opheffing van de religie als illusoir geluk van het volk is de vereiste voor zijn werkelijk geluk. De eis om de illusies over zijn toestand op te geven is de eis om een toestand op te geven die illusies nodig heeft'.

Deel 4: Lijden loutert en God vermaant, bestraft en kastijdt

Vierde blok originele tekst

Lijden doet pijn. Soms verschrikkelijk veel pijn. Maar lijden is niet zinloos. Lijden loutert. Een weg van beproeving kan de Heere gebruiken om ons deel te laten krijgen aan Zijn heerlijkheid en heiligheid. Je hoort het mensen die vervolging hebben meegemaakt, die hebben moeten lijden, nogal eens zeggen: 'Het was toen moeilijk en zwaar, ik begreep er niets van, maar geestelijk was het een goede tijd.'

De Bijbel bevestigt dit. In Hebrëen 12 gaat het hierover, over vermaning, bestraffing en kastijding door God van Zijn kinderen. In vers 6 staat: 'Want de Heere bestraft wie Hij liefheeft, en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt.' Hij doet dit tot ons nut, zegt vers 10, 'opdat wij deel krijgen aan Zijn heiligheid.'

Wat een wonderlijke behandeling geeft de Heere de Zijnen. Heere, schenk ons genade om alles wat in ons leven gebeurt, te zien in hemels licht, opdat we leren U te vertrouwen in alles.

Reactie

Dus God laat lijden toe (en ook het geweld/onrecht dat eraan voorafgaat) op basis van zijn *liefdevolle* bedoeling ons te vermanen, te bestraffen en te kastijden?

Een wonderlijke behandeling van de Heere? Ik heb er zo m'n twijfels bij.

Eigenlijk is dit allemaal een poging om ook het onaanvaardbare passend te maken binnen de christelijke levensovertuiging. We moeten tot in het oneindige op God vertrouwen en ons eigen inzicht opgeven; bij dit onderwerp worden we in feite zelfs gevraagd onze menselijkheid op te geven. Hoe onnoemelijk wreed, grenzeloos oneerlijk, hoe eindeloos verdrietig en bikkelhard dit leven voor sommigen ook is, er is een bedoeling, een reden, een plan en het komt goed. Mensen worden van hun vrijheid beroofd, worden gemarteld en gedood, kinderen worden op gruwelijke wijze om het leven gebracht, maar vertrouwen op God, het is niet voor niets. Ook hier haak ik af.

"Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt"? Geef de zoon het inzicht dat hij blijkbaar nodig heeft: dát zou de daad van een almachtige en liefdevolle God zijn. Waarom blijft geweld onderdeel van Gods liefdevolle bemoeienis met de mens? Dit is echt onaanvaardbaar. Wat is dan de perceptie op verkrachting, marteling, moord, genocide, etc., etc.??? Gaan we dan ook beweren dat er een bedoeling van God achter schuil gaat? Meent de schrijver dat een vrouw die verkracht wordt, iets gedaan zou kunnen hebben wat de verkrachting als straf rechtvaardigt? Wat een verwaasde, gevaarlijke en afkeurenswaardige theorie. Er wordt blijkbaar niet nagedacht over de consequenties van wat er gezegd wordt. En let wel: de volgende stap is dat iemand de roeping voelt om deze bestraffing voor God uit te voeren.

Met dit laatste wordt helder hoe gevaarlijk deze perceptie is: als God geweld en het lijden dat daaruit voortvloeit als onderdeel van Zijn plan ziet, dan gebruikt Hij dus mensen om Zijn plan uit te voeren. Iemand moet die vrouw verkrachten. Iemand moet die christen vervolgen, opsluiten, martelen, om een voorbeeld binnen je eigen context te geven. Hoe verachtelijk is dit?

Vervolgens geeft deze zienswijze christenen een legitimatie om geweld te gebruiken. Als je alles accepteert wat de Bijbel je door de strot duwt, dan wil je vast ook onderdeel zijn van Gods plan, ook al betekent dat dat je geweld moet gebruiken. Zie ik hier overeenkomsten met wat er over moslims en de Koran beweerd wordt?

"Degenen die je het absurde kunnen doen geloven, kunnen je ook wreedheden doen begaan." (Voltaire)

Het zal de meeste gelovigen te ver gaan, maar de gedachtegang zoals hierboven geschetst, is volstrekt logisch, lijkt me, en het illustreert hoe gemakkelijk je God en de Bijbel voor je eigen doeleinden in kunt zetten en toch trouw aan Zijn Woord kunt blijven. Het illustreert ook hoe verschrikkelijk je vastloopt met de poging om het lijden van een zinvolle context te voorzien.

Lijden is zinloos, ook als het positieve bijwerkingen zou hebben, en het ontdoet mensen van hun menselijkheid, en dat in toenemende mate, naar mate de ernst van het lijden toeneemt. Ik acht het bestaan van een liefdevolle God die niet ingrijpt, maar deze ellende zelfs toelaat en gebruikt, als compleet conflictueus.

De veronderstelling van een achterliggend plan bij het lijden in de wereld, schuif ik bijgevolg als gevaarlijke onzin ter zijde.

Deel 5: Lijden in de christelijke context – God de Pottenbakker

Vijfde blok originele tekst

In het lijden kan de hand van de hemelse Pottenbakker aan het werk zijn om ons mooier te maken. Wanneer een pottenbakker een vaas maakt, gebruikt hij daarvoor een stuk klei. U hebt het misschien wel eens gezien. Hij kneedt het en vormt het, legt het op de draaitafel en is ingespannen bezig om er een zo mooi mogelijke vaas of schaal van te maken. En om een nog mooiere vaas te maken, moet hij soms opnieuw beginnen. Dat is 'pijnlijk' voor de klei, want die moet dan opnieuw gekneet worden.

We lezen hierover in Jeremia 18:3 en 4: 'Zo daalde ik af naar het huis van de pottenbakker. En zie, hij was op de draaischijven een werkstuk aan het maken. Mislukte de pot die hij aan het maken was met de klei in de hand van de pottenbakker, dan maakte hij daarvan weer een andere pot, zoals het in de ogen van de pottenbakker goed was om te maken.'

Zo pijnlijk kan het ook in ons leven zijn als de Pottenbakker, de Heere zelf, aan ons werkt om ons meer en meer te laten lijken op Zijn Zoon, de Heere Jezus. Lijden kan passen in Zijn plan, vervolging eveneens. Hij kan dat mee laten werken ten goede.

Reactie

Je bent eigenlijk wel erg selectief in het lijden wat je beschrijft. Het gaat in alle gevallen om lijden in een christelijke context en de christen die lijdt, kan het altijd navertellen. Aan het lijden kan een zinvolle betekenis worden toegekend; God laat het meewerken ten goede. Je weigert blijkbaar om je uit te laten over de extreme wreedheden die mensen, ook christenen, aangedaan worden naar aanleiding waarvan deze mensen nooit meer normaal kunnen functioneren, als zij de barbaarsheid al overleefd hebben. Je blijft min of meer steken bij het idee van een kind dat correctie nodig heeft en daarna als een verbeterde versie van zichzelf verder kan gaan.

Ik denk dat lijden in een bredere context benaderd moet worden en dat er dan veel relevantere opmerkingen over te maken zijn. Dat is dan ook wat ik met mijn reacties probeer te doen.

Deel 6: De kracht van de overtuiging

Zesde blok originele tekst

Gelovige kinderen van God, die naar de maatstaven van de wereld veel hebben moeten lijden, kunnen plaatjes geworden zijn van de Heere Jezus. Ik heb ze wel ontmoet, gelovigen die jaren gevangen hadden gezeten, gemarteld waren om hun geloof in hun Heere en Heiland. Je proefde, je zag de Heere Jezus in hen. Ze waren vol van liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, zelfbeheersing (Galaten 5:22).

Het lijkt misschien veelzeggend, maar dat is het allerminst. Als je maar genoeg vertrouwen hebt in het fabeltje, kun je er ook echt wat aan hebben. Dat wordt wel het placebo-effect genoemd.

Een mens is in staat om zijn redelijkheid, zijn liefde, zijn menselijkheid volledig uit te schakelen en in volle overtuiging de meest verschrikkelijke dingen te doen. Zo is de mens ook in staat om al deze verschrikkingen ogenschijnlijk een plek te geven en volledig te vertrouwen op een (imaginaire) God. Dat is in zekere zin misschien goed voor de betreffende mens, die langs deze weg in zekere zin het hoofd kan bieden aan alles wat hem overkomen is, maar daarmee is het dan ook wel gezegd.

Het gaat allemaal om de kracht van de overtuiging, niet om de vraag of datgene waar de overtuiging betrekking op heeft, de waarheid betreft. Een mens kan in elk opzicht enorm over zijn grenzen gaan als er een diep ervaren overtuiging aan ten grondslag ligt.

Deel 7: Lijden is eigenlijk zo mooi

Zevende blok originele tekst

'Zie, zoals klei in de hand van de pottenbakker, zo bent u in Mijn hand, huis van Israel' (Jeremia 18:6). Zoals Israel klei was en is in de hand van de hemelse Pottenbakker, zo zijn wij het ook. Zeker, het kneden doet pijn, maar we mogen ons ook verheugen als het pijn doet, omdat Hij bezig is om iets heel moois van ons te maken. Wat een genade om een kostbaar kunstwerk te mogen zijn in Zijn hand. Weet u, in Zijn handen zijn we veilig, wat er ook gebeurt. Psalm 91:1 zegt zo mooi: 'Wie in de schuilplaats van de Allerhoogste is gezeten, zal overnachten in de schaduw van de Almachtige.'

Dan kunnen de stormen over ons leven jagen, het water kan ons bedreigen, het vuur kan steeds heter worden, toch mogen we ons veilig en geborgen weten bij de Heere. Juist als het zo zwaar voor ons is, kan Gods Woord ons zo bemoedigen, zoals met de woorden uit Jesaja 43:2: 'Wanneer u zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, door rivieren, zij zullen u niet overspoelen. Wanneer u door het vuur zult gaan, zult u niet verbranden, geen vlam zal u aansteken.'

Wat er ook gebeurt, de Heere zal ons vasthouden, ons bewaren. Dat mag een machtige bemoediging voor ons zijn, en ook voor allen die vervolgd worden omwille van hun geloof in de Heere Jezus. In de ogen van de wereld lijken wij misschien de verliezers, maar met Hem mogen we meer dan overwinnaar zijn (Romeinen 8:37). De satan kan tekeer gaan, door de vervolgers heen. Hij wil de gelovigen scheiden van hun God, hij wil ze wanhopig maken, hij wil ze zover krijgen dat ze God vaarwel zeggen, Hem vervloeken. Dat zal hem echter nooit lukken, lees maar Romeinen 8:38 en 39: 'Want ik ben ervan overtuigd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch krachten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze Heere.'

Reactie

Het bovenstaande is natuurlijk geschreven door iemand die een comfortabel leven leidt en geen enkele serieuze vorm van vervolging aan

den lijve ondervonden heeft. Dan is het gemakkelijk om te zeggen: "maar we mogen ons ook verheugen als het pijn doet." In de Bijbel staat: 'geen vlam zal u aansteken', maar dat moet dan vooral niet letterlijk genomen worden want er is allang gebleken dat ook christenen gemakkelijk vlamvatten.

Een overtuiging hebben die zo groot is, dat het aanvoelt alsof het letterlijke vuur geen schade aanricht... ik weet het niet, maar wellicht is het mogelijk om een dergelijke 'state of mind' te ontwikkelen dat je de grootste folteringen met een lach op je gezicht kunt verdragen. De voorbeelden die me daarbij te binnen schieten betreffen boeddhistische monniken, maar dat zal geen gewicht in de schaal leggen voor de gelovige christen, zoals ik die tegenkom in het schrijven van Dirk van Genderen. Misschien zijn er ook christelijke martelaren geweest, die zich op vergelijkbare manier konden gedragen. Ik denk dat de boeddhistische monnik laat zien dat je er geen christelijke God voor nodig hebt. Het gaat erom dat je een rotsvast vertrouwen en een volmaakte overtuiging kunt ontwikkelen. De mens is tot veel in staat, zowel fysiek als mentaal, zowel in positieve als in negatieve zin.

In dit gedeelte wordt opeens ook de satan genoemd en hij zou door de vervolgers heen de christelijke overtuiging willen breken. Het idee zal dan wellicht zijn dat God het lijden eerder *toelaat* dan *aanbrengt*, en dat de agressie die leidt tot lijden, het werk van satan is? Dit is een vrij zwakke voorstelling van zaken, al was het maar omdat God eerder een actieve rol als ondermeer pottenbakker toebedeeld kreeg en ook steeds verondersteld wordt een bedoeling met het lijden te hebben. Of wil God er Zijn handen er niet aan vuil maken en gooit Hij het op een akkoordje met satan? Is satan dan niet de eigenlijke pottenbakker, die in opdracht van God werkt? Wat een onzin allemaal. Ik laat het verder maar even buiten beschouwing.

Conclusie

Lijden morrelt aan het concept van een liefdevolle en almachtige God. Dat is waarom de Bijbel, en zo ook Dirk van Genderen, een poging doen om Gods gezicht te redden. Die poging is wat mij betreft niet erg geslaagd, omdat deze wordt onderbouwd met een theorie waarbij God bedoelingen heeft met het lijden. Waarom zou een almachtig God het lijden inzetten en toestaan? Zijn er voor Hem geen andere opties dan het inzetten van *geweld* om een doel te bereiken? Is dit niet een heel erg menselijk perspectief? Vervolgens: als iemand *moet* lijden van God, dan is degene die *doet* lijden ook onderdeel van Gods plan. Het is een vrij perverse opvatting, omdat de mens zichzelf (of anderen) daarmee een vrijbrief kan geven voor allerhande geweld en onderdrukking, alles onder het mom van het uitvoeren van Gods plan. En inderdaad, de Bijbel legitimeert het.

Lijden kan zin hebben, maar heeft dat meer niet dan wel. Lijden zet de menselijke waardigheid onder druk en heeft de potentie deze te vernietigen. Met het idee dat God lijden gebruikt, loop je vast.

Wat is het dan wel? Is God liefdevol, zou Hij de last van de mens willen afnemen, maar is Hij niet almachtig? Of is God wél almachtig, maar niet liefdevol? Of is het geen van beiden waar en bestaat Hij niet, of bestaat Hij niet op de manier die wij bedacht hebben?

Er zijn nog wel meer vragen te verzinnen bij deze verhandeling over de zin van lijden. Als God zijn kinderen *liefdevol* vermaant, bestraft en kastijdt, hoe kan het dan dat zoveel van Zijn kinderen, met name in de westerse wereld, daar weinig of niet mee te maken krijgen? Zijn het dan geen kinderen van God? Oftewel, wordt de waarachtigheid van je christen-zijn afgemeten aan de mate waarin je te lijden hebt? Of heeft het vooral te maken met waar je wieg staat en bepaalt dit in grote mate de kans op een welvarend en gelukkig leven, zonder lijden?

En hoe verklaar je dat zij, die niet Zijn kinderen zijn, op een vergelijkbare manier al dan niet lijden doormaken? Christenen zijn beslist de enigen niet die om hun religieuze overtuiging worden vervolgd (hoewel je dat

bijna zou denken als je afgaat op wat christenen over het onderwerp schrijven). Daarnaast worden velen om bijvoorbeeld hun politieke overtuiging vervolgd of omdat ze familie met een politieke of religieuze overtuiging hebben.

En vind je ook dat ziekte een bestraffing of kastijding van God is? Een wat afwijkende categorie van lijden, die hier niet besproken wordt. Moeten we daar ook de liefdevolle bemoeienis van God met ons leven in zien? Ik ben benieuwd hoe iemand bij wie op jeugdige leeftijd terminale kanker wordt vastgesteld, hierop reageren zou...

Als ik afga op een schrijven zoals dit stuk van Dirk van Genderen, dan kan ik niet anders dan het idee van een liefdevolle God verwerpen. Er ligt wat mij betreft een groot probleem bij de gelovige, die zijn denken baseert op bijbelse dogma's en daarmee het leven in al zijn aspecten benadert, in de a priori veronderstelling dat zijn geloof overal een antwoord op geeft. De christelijke ideologie, die alle aspecten van het leven vergiftigt met haar waarheidsaanspraken en oproep tot absolute volgzzaamheid, maakt dat de gelovige niet eens door heeft hoe verziekt zijn visie op het leven en op zijn medemensen is, zelfs op zijn God.

Naar mijn idee doet de gelovige er verstandig aan eens wat afstand te nemen en serieus en zo onbevooroordeeld mogelijk over deze en andere problematieken na te denken. Ik roep de christen niet op om het geloof vaarwel te zeggen, maar ik vermoed dat voor vele volgers de christelijke levenshouding meer bestaanrecht zou krijgen en meer bevredigend zou worden door de combinatie van geloof en twijfel meer ruimte te geven ten opzichte van de combinatie van geloof en overtuiging.

Erich Fromm schrijft in "Psychoanalyse en religie" (1950) dat het erom gaat dat de mens 'volgens de liefde leeft en volgens de waarheid denkt'. En vervolgens: 'Als de mens dit doet, zijn de systemen die hij gebruikt van secundair belang. Doet hij dit niet, dan zijn zij van geen enkel belang.'